

Avausteoria ja avausten opiskelu
Nuorisovalmennus 14-15.9.2002
Jussi Tella, Jussi.Tella@kolumbus.fi

MENETELMÄT

1. Kirjat

Jos avausteoriaa opiskelee shakkikirjoista, niin on tärkeää yhdistää pelkän kirjateorian pänttämiseen tutkittavan avauksen periaatteiden opiskelu ja käytännön pelikokemusten kartuttaminen avauksessa.

Avaustietosanakirjat, Informatorit ja New in Chess -vuosikirjat soveltuvat hyvin hakuteosmaiseen käyttöön: jos jostain tietystä avauksesta tarvitsee tarkkoja tietoja, ne voi kätevästi tarkistaa ko. kirjoista. Varsinaiseen avausten opiskeluun ne eivät ole kovin suositeltavia.

Hyviä avauskirjoja ovat esimerkiksi Jouni Yrjölän "Easy Guide to the Classical Sicilian" tai Matthew Sadlerin "The Slav", ja kaikki vastaavat kirjat joissa tekijä pyrkii selostamaan avauksen periaatteita pelkkien muunnelmien lisäksi. Vastaavia kirjoja löytyy toki paljon muitakin.

Yksi hyvä kirjatyyppi ovat repertuaarikirjat, jotka esittelevät yleensä jostain tietystä avauksesta tai alkusiirrosta repertuaarin, eli pelikelpoisen vaihtoehdon kaikkia vastustajan pelitapoja vastaan. Tällaisesta kirjasta esimerkiksi kelpaa Jouni Yrjölän ja Jussi Tella "An Explosive Chess Opening Repertoire for Black", joka esittelee 1...d6 siirtoon perustuvan avausrepertuaarin.

2. Kokemukset

Toinen keskeinen tapa opiskella uutta avauksia on avauksen pelaaminen, pelien tarkka analysointi, ja sitä kautta oman avauskokemuksen kartuttaminen. Tämäntyyppinen opiskelu sopii erityisen hyvin avauksiin, joista ei ole paljon avausteoriaa (vrt. Lf5-intialainen) tai rauhallisiin ja asemallisiin avauksiin, joissa ei ole paljon taktisia muunnelmia.

Tämäntyyppistä lähestymistä avausteoriaan on harrastanut mm. Anatoli Karpov, joka on vastannut 1.e4-siirtoon säännöllisesti jo kauan Espanjalaisella puolustuksella tai Caro Kannilla. Karpov ei yleensä esitä merkittäviä uutuuksia avauksessa, mutta hän luottaa siihen että aikaisemmissa peleissä kertynyt kokemus ja asematyyppien tuntemus takaavat hänelle avauksessa pelikelpoisen aseman.

3. Asiantuntijat

Tällä hetkellä varsin suosittu tapa opiskella avauksia on esikuvien seuraaminen ja heidän avausideoidensa käyttäminen. Jotkut pelaajat ovat opiskelleet ja pelannut omia avauksiaan kauan, ja heidän tietonsa avauksesta ovat todella hyvät. Niinpä seuraamalla heidän pelejään saa

erittäin hyvän kuvan avauksen teoreettisesta tilasta.

Tällaisia pelaajia löytyy paljon. Esimerkiksi Garri Kasparov on pelannut koko uransa ajan Sisilialaista puolustusta, ja esimerkiksi hänen pelinsä sen Scheveningen-muunnelmasta kelpaisivat minkä tahansa avauskirjan rungoksi. Samanlaisia esimerkkejä löytyy toki paljon lähempääkin: Jouni Yrjölän pelit klassisessa sisilialaisessa ovat samanlainen mainio esimerkki.

PERIAATTEET

1. Avaus pitää valita pelityylin mukaan (Dvoretsky). Esimerkiksi taktinen pelaaja voi pelata valkeilla 1.e4 ja mustilla sisilialaista ja kuningasintialaista, ja asemallinen pelaaja voi valita 1.d4 ja espanjalainen/nimzo-intialainen -repertuaarin.

2. Hyvä pelaaja tuntee kaikki klassiset shakkiavaukset (Karolyi). Vaikka kaikkia avauksia ei ole pakko pelata, niin siitä että tuntee tärkeimpien avausten (sisilialainen, espanjalainen, ranskalainen, kuningatargambiitti, slaavilainen, nimzo-intialainen, kuningasintialainen, ...) perusperiaatteet ja tärkeimmät klassikkopelit on hyötyä, koska eri avauksista voidaan helposti siirtyä siirtovaihtoilla kokonaan toiseen avaukseen, tai johonkin klassiseen tyyppiasemaan.

3. Avaus on työkalu, ja jos se hajoaa niin se pitää vaihtaa (Rytsagov). Pelaajan pitää analysoida menestystään eri avauksissa, ja jos avaus tuottaa huonoja tuloksia tai epämiellyttäviä asemia, niin sen voi toki vaihtaa.

4. Kaikki avaukset ovat pelikelpoisia asiantuntijan käsissä (Tella). Ei ole olemassa kovin montaa shakkiavausta, jotka olisivat pakottavasti kumottuja, joten opiskelemalla jonkun avauksen huolellisesti, pelaamalla sitä paljon, ja analysoimalla pelit ja kehittämällä uusia ideoita avauksella varmasti menestyy, ainakin jos pitää avauksen tyyppiasemista ja luottaa itseensä.

KUINKA VALITA AVAUS?

Avausten suhteen on olemassa todella erilaisia pelaajia. Kasparov on tosiaan hyvin kapean avausrepertuaarin pelaaja, sillä hän ei ole pelannut 1.e4:ää vastaan juuri muuta kuin sisilialaista puolustusta. Kuitenkin Kasparovia sanotaan maailman parhaaksi avausekspertiksi - eli hän on omissa avauksissa loistava, ja kaikissa muissa avauksissa hänen yleistietonsa ovat hyvät.

Täydellinen vastakohta Kasparoville on esimerkiksi hollantilainen Jan Timman. Hän on pelannut jo kymmeniä vuosia kaikki avauksia, ja täysin erityyppisiä asemia. Hän tuntee tärkeimpien avausten periaatteet hyvin, ja hän seuraa uusia pelejä jatkuvasti. Jos joku ajankohtainen muoti-idea miellyttää häntä, niin hän ottaa sen avauksen vähäksi aikaa ohjelmistoonsa.

Avauksen valinta on siis täysin makuasia, mutta jotain ohjeita voi toki keksiä. Nuoren pelaajan kannattaisi siis opiskella klassisten avausten pääjatko-

ja, ja pelata niitä. Jos aina haluaa vältellä avusteoriaa, niin jossain vaiheessa siitä tulee selkeä ongelma, kun yhä kovemmat vastustajat pystyvät valmistautumaan peleihin liian helposti. Nuoren pelaajan kannattaa opiskella taktisia terävi avauksia, sillä ne sopivat nuorille pelaajille yleensä hyvin, ja lisäksi niistä oppii todella paljon shakkipelistä muutenkin.

Lisäksi avausrepertuaari kannattaisi pitää suhteellisen vakiona aina ennen tärkeitä turnauksia. Tärkeässä turnauksessa on hyvä pelata omia mieli-avauksiaan, ja pyrkiä asemiin jotka tuntee hyvin. Tällaisissa turnauksissa kannattaisi pelata vain 1-2 avausta, ja pelattavat avaukset olisi hyvä päätätä jo ennen turnausta. Näin oma valmistautuminen turnaukseen helpottuu, kun voi keskittyä vain joihinkin tiettyihin avauksiin, ja esimerkiksi kerrata niiden tärkeimmät ideat tai uusimmat pelit helposti.

LISÄTIETOJA

Jouni Yrjölä: Avausrepertuaarin luominen, Antti Pyhälän valmennustukiyhdistys ry:n luento v. 2000,
<http://www.shakki.net/antti/2000/valm00/luento4.htm>

Jussi Tella, Avausteorian ytimessä: Botvinnik-slaavilainen, Suomen Shakin artikkeli v. 2000, Suomen Shakki numerot 2-4/2000